ОСНОВИ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ШКОЛІ

В.Г.Корицький

Україна, КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» ЗОР

Патріотична самосвідомість особистості ґрунтується на моральній основі. На сьогодні девальвація духовних цінностей, зниження рівня відповідальності зумовили широке поширення в суспільній свідомості байдужості, егоїзму, цинізму, невмотивованої агресивності, неповажного ставлення до держави. Тільки цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, школи, інших соціальних інститутів здатні вплинути на формування високої патріотичної свідомості особистості, яке проявляється в любові до Батьківщини, виконанні громадянського й конституційного обов'язку, прагненні бути корисним для суспільства. Виховання патріотичної свідомості є складовою цілісного процесу формування особистості.

Патріотизм - любов до своєї Батьківщини, відданість своєму народові, готовність для них на жертви й подвиги[1]. Саме основи військово-патріотичного виховання молоді закладаються в школі й базуються на таких принципах, як державна спрямованість, науковість, пріоритет гуманістичних і демократичних цінностей, повага до конституційних прав і свобод людини й громадянина, виховання молоді на патріотичних, історичних та бойових традиціях українського народу.

Основними методами патріотичного виховання старшокласників є:

- переконання - формування впевненості в суспільній корисності діяльності з підготовки до захисту Вітчизни;
- особистий приклад вчителя (керівника), який має бути взірцем для учня, вихованця;
- стимулювання різноманітних форм навчання молоді;
- самопідготовка та самоконтроль у навчанні [3, с.54].

Виділяють такі напрямки військово-патріотичного виховання:

- державний - базується на забезпеченні державою системи військово-патріотичного виховання;
- соціальний - ґрунтується на вивченні норм моралі, їх дотриманні, орієнтований на усвідомлення пріоритету загальнолюдських цінностей та інтересів, виховання шанобливого ставлення до культури, історії, мови, звичаїв і традицій українського народу;

- військовий - передбачає вивчення військової історії України, переможних битв українського війська, основних зразків техніки й озброєння Збройних Сил України, набуття початкових навичок користування ними, підвищення фізичної загартованості в інтересах підготовки до захисту Вітчизни;
- психолого-педагогічний – ґрунтується на вивченні психологічних особливостей молоді, їх урахуванні у процесі підготовки юнаків до військової служби, проведенні методичної роботи з узагальнення та поширення передового досвіду військово-патріотичного виховання, вдосконаленні форм і напрямів цієї діяльності;
- правовий - передбачає формування глибоких правових знань, прищеплення високої правової культури [3, с.53-54].

Зміст предмета «Захист Вітчизни» передбачає ознайомлення учнів зі специфікою військової підготовки та містить такі розділи: «Збройні Сили на захисті Вітчизни»; «Статути Збройних Сил»; «Міжнародне гуманітарне право»; «Тактична підготовка»; «Вогнева підготовка»; «Стройова підготовка»; «Прикладна фізична підготовка»; «Військово-медична підготовка»; «Основи цивільного захисту».

Під час занять із предмету «Захист Вітчизни» учні дізнаються про особливості служби в Збройних Силах України, готуються до виконання обов'язків солдата. Програма дозволяє під час вивчення кожної теми використовувати матеріали із життя воїнів у мирний час і пропагувати приклади героїчного минулого українського народу.

Військово-патріотичне виховання здійснюється насамперед у процесі навчання, де в учнів закладається фундамент глибоких знань, формується світогляд, національна свідомість. У навчальних закладах військово-патріотичне виховання проводиться у формі бесід, розповідей, зустрічей із ветеранами війни, праці та військової служби, походів по місцях бойової та трудової слави, екскурсій до музеїв військових частин тощо. Доцільно проводити дні та місячники захисника Вітчизни, «вахти пам'яті», пошуково-краєзнавчу роботу, військово-спортивні ігри. Під час проведення навчально-виховних занять велика увага звертається на позитивні сторони розвитку дитини: вболівання за долю своєї Батьківщини, гордість за трудові досягнення батьків та прадідів, повага до вчителів та старших, ветеранів праці, війни.

До військово-патріотичного виховання повинні залучатися й інші вчителі-предметники. Василь Сухомлинський зауважував: «Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується». У Державному стандарті базової і середньої освіти зазначається, що «викладання історичних дисциплін спрямоване на виховання в

особистості рис патріота України, активного компетентного громадянина, людини з гуманістичними й демократичними цінностями» [2]. Так на уроках історії учнів ознайомлюють із законами суспільного розвитку, з козацькою добою, яка багата на події та героїв, здійснюють подорожі в минуле, в той же час осмислюються й новітні сторінки історії. На уроках літератури формуються моральні ідеали молоді на прикладах позитивних героїв художніх творів, виховується почуття гордості за свою Батьківщину, за високі досягнення земляків в Україні та світі. На уроках математики, фізики, хімії біології учні одержують основи знань, без яких неможливо оволодіти сучасною військовою технікою та зброєю, засобами захисту від зброї масового ураження тощо.

Важливу роль у патріотичному вихованні відіграють засоби масової інформації: радіо, телебачення, всесвітньої мережі «Інтернет», художня література, театралізовані вистави, концерти тощо.

Військово-патріотичне виховання повинно гармонійно поєднуватися із залученням учнів до найкращих досягнень світової цивілізації. Ефективність такого процесу залежить від послідовності проведення єдиної політики й скоординованості дій усіх соціальних інститутів, що сприятиме виробленню критичного мислення, прихильності до своєї національній спадщини та усвідомлення ролі й місця в світовому духовному розвитку, а також пошані та відвертості до всіх інших систем і традицій. Тільки глибока й усвідомлена любов до своєї Вітчизни спонукає людину з повагою відноситися до відчуттів інших, бути нечутливим до трагедій народу.

Ядром державної гуманітарної політики щодо військово-патріотичного виховання має стати забезпечення громадянського, патріотичного, морального виховання, соціальної активності, відповідальності та толерантності. Формування особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, європейської цивілізації, повинна орієнтуватися в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, бути підготовленою до життя в постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі.

Досвід передових шкіл показує, що військово-патріотичне виховання є складовою розвитку особистості, а тому його необхідно проводити систематично, цілеспрямовано й наполегливо, а не лише у старших та випускних класах, як це здійснюється в наш час.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред.. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.

2. Державний стандарт базової і середньої освіти. [Електронний ресурс].- Режим доступу: //www.mon.gov.ua.

3. Книга вчителя предмета «Захист Вітчизни» / Упоряд. С.М. Дятленко, В.І. Ганчева, Є.В. Василенко, С.І. Жевага. – Харків: Торсінг плюс, 2006. – 624 с.

4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf